

Verslag van de eerste informatiebijeenkomst woonbootbewoners Brouwersgracht, Marnixkade, Westerdok en Westerdoksdijk. Projectgebied Centrum I

**Projectbureau Schoonschip d.d. 14 september 2009
Buurtcentrum 'De Horizon'. Zaandammerplein 50 te Amsterdam**

Aanwezig:

- Van Projectbureau Schoonschip: Ronald Roozeboom (coördinator Waternet), Henny van Gellekom (projectleider) en Marleen Hulshoff (projectsecretaris)
 - Bewoners.
-

1. Opening

Henny van Gellekom heet de aanwezigen welkom en stelt de bij het project betrokken mensen voor. Van de bijeenkomst wordt een kort verslag gemaakt, waarin ook zoveel mogelijk antwoord gegeven wordt op de gestelde vragen. De vragen worden naar onderwerp gegroepeerd.

2. Projectbureau Schoonschip

Projectbureau Schoonschip komt voort uit een samenwerking tussen Rijkswaterstaat Noord-Holland (RWS) en het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV), dat in deze vertegenwoordigd wordt door Waternet. Het samenwerkingsproject heeft als doel de lozingen vanuit woonboten op het oppervlaktewater te doen (laten) beëindigen en de woonboten te laten aansluiten op de riolering. Het projectbureau is mede in het leven geroepen om de bewoners hierbij te ondersteunen middels voorlichting, het uitvoeren van een schouw aan boord etc.

Projectbureau Schoonschip is bereikbaar:

- Via telefoonnummer 020-5850 550 (telefoon dienst); of
- Per e-mail: info@projectbureauschoonschip.nl.

Veel informatie is te vinden op de website: www.projectbureauschoonschip.nl

3. Wettelijk kader

Op grond van het *Lozingenbesluit huishoudelijk afvalwater* van 1997 diende het lozen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater per 1 januari 2005 beëindigd te zijn. Het is niet mogelijk gebleken deze datum op alle fronten te halen. Mede met het oog op de bijzondere situatie die zich voordoet voor woonbootbewoners, is per 1 januari 2008 het *Besluit lozing afvalwater huishoudens* van kracht geworden¹. Dit besluit maakt een tijdelijke ontheffing van het lozingenverbod mogelijk indien er een concreet plan van aanpak met een duidelijke tijdslijm is.

In de Gemeente Amsterdam is, afhankelijk van het gebied, AGV of RWS het bevoegd gezag. AGV is het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in de gebieden waar de in dit betreffende projectgebied (Centrum I) aangeschreven woonboten zich bevinden.

¹ gepubliceerd in Staatsblad 468, 2007, te lezen via www.overheid.nl

De gemeente heeft de zorgplicht voor het transport van het afvalwater (lees: de aanleg van riolering). De lozer moet zijn binnenhuisriolering op orde hebben en kunnen aansluiten op het riool als deze binnen 40 meter van een lozingspunt ligt.

Wordt er onderscheid gemaakt tussen het lozen van 'grijs water' en 'zwart water'?

In het *Besluit lozing afvalwater huishoudens*, dat per 1 januari 2008 van kracht is, bestaat geen onderscheid tussen verschillende soorten huishoudelijk afvalwater. Het lozingenverbod geldt dus voor al het huishoudelijk afvalwater.

Is er informatie te geven over de jurisprudentie omtrent aansluitkosten op het riool?

In de Nota van Toelichting op het *Lozingenbesluit Wvo huishoudelijk afvalwater* (1997) staat vermeld dat de kosten voor de aansluiting van een beperkte lozing op de riolering meestal niet meer bedragen dan enkele duizenden guldens. Hierbij wordt verwezen naar een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State van 23 mei 1994 (geen nadere vindplaats vermeld), waarin de Afdeling de kosten van aansluiting op de riolering van een woonark (inclusief interne verbouwing) van 6.000 gulden (€ 2.727) niet onredelijk achtte. In 1985 (KB van 5 juni 1985, nr. 47) was 4.000 gulden als niet zodanig hoog aangemerkt dat aansluiting van de afvoer van de woonboot op de gemeentelijke riolering in redelijkheid niet verlangd zou kunnen worden.

Hierbij is bekeken hoe de kosten van aansluiting in het ene geval zich verhouden tot de kosten van aansluiting in andere gevallen (bij wat kan worden aangeduid als de referentiegroep). De Raad van State (ABRS 22 december 1995, AB 1996, 250) vergelijkt woonbootbewoners in dit verband met particulieren die verplicht worden hun woningen op het riool aan te sluiten. De hoogte van de kosten voor de aansluiting van woningen op het riool is ook regelmatig aan de Raad van State voorgelegd. Bedragen tot 10.000 gulden (ca. € 4.500,-) voor aansluiting van een nieuw woonhuis op het riool werden als niet onredelijk geacht.

Klopt het dat de ontheffing tot 2017 loopt?

De gemeente heeft ervoor gekozen de werkzaamheden te verspreiden en binnen 10 jaar (vóór 2017) alle woonboten van een aansluitpunt te zullen voorzien. Ontheffing kan bestaan zolang er een duidelijk plan van aanpak geldt. Daar waar Projectbureau Schoonschip het volledige projecttraject heeft afgerond vervalt voor dat betreffende gebied de ontheffing al eerder dan in 2017.

In het Westerdok liggen ook woonboten aan steigers, waardoor zij meer dan 40 meter verwijderd liggen van de kade. Hoeft er dan niet aangesloten te worden?

Als het aansluitpunt zich binnen 40 meter van het schip bevindt, hoeft dit geen probleem te vormen. In het *Besluit lozing afvalwater* staat beschreven hoe de 40 meter berekend dient te worden.

De grachtengordel is ooit als openbaar riool aangewezen om rioolbelasting te kunnen heffen. Waarom moet ik nog een keer aansluiten op het riool?

Het *Besluit lozing afvalwater huishoudens* stelt dat zodra er een riolering aangelegd is binnen 40 meter van het lozingspunt, deze aansluitmogelijkheid voor gaat.

Mag er gebruik gemaakt worden van andere alternatieven dan aansluiten op de stadsriolering?

Vanuit het *Besluit lozing afvalwater huishoudens* kunnen bewoners niet gedwongen worden aan te sluiten op de riolering. Vanuit de *Wet milieubeheer* moet de gemeente zorg dragen voor de doelmatige inzameling en het doelmatig transport van afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen. In de regel wordt hiervoor riolering aangelegd. Indien er riolering aanwezig is, hoeft een ander alternatief niet geboden te worden.

Is er bekend of er in het Westerdok sprake is van 'kwetsbaar water'?

Het begrip 'kwetsbaar water' speelt een rol wanneer de aanleg van riolering niet mogelijk is of extreem kostbaar is. In die situaties is het mogelijk bij de provincie ontheffing te vragen van de zorgplicht voor de riolering. Vervolgens dient beoordeeld te worden of een andere voorziening mogelijk is, bijvoorbeeld een IBA (Individuele Behandeling van Afvalwater). Een IBA – afhankelijk van de klasse – behaalt een bepaald zuiveringsrendement. Om te bepalen welke klasse IBA gebruikt dient te worden, is door de provincie een indeling naar functie van de oppervlaktewateren gemaakt. Binnen deze indeling valt het water van het Westerdok aan te merken als stedelijk water en is daarmee een niet kwetsbaar water. Deze indeling en aanduiding is hier echter niet van belang. In het Westerdok is immers riolering al aangelegd.

Zijn er ooit bodemmonsters genomen in het Westerdok om de bodem- en waterkwaliteit te kunnen bepalen?

Navraag bij Waternet wijst uit dat er in het Westerdok geen vast chemisch meetpunt ligt, voor het bepalen van de water- of bodemkwaliteit, evenmin zijn er gegevens bekend uit baggerwerkzaamheden.

Formeel heeft het waterlichaam 'Vaarten Amsterdam' (het Westerdok hoort hier niet toe, maar ligt er wel dichtbij) een overschrijding van koper en zink, dat deels uit de waterbodem afkomstig kan zijn (maar indirect van dakgoten en tramleiding). Daarnaast is het fosfaatgehalte te hoog, wat door de sanitatie van woonboten verlaagd kan worden.

Waarom is het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht de alternatieve oplossingen voor lozing uit de weg gegaan.

AGV heeft bij de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat het probleem van de lozingen van woonschepen op oppervlaktewater aangekaart en gevraagd of er geen andere oplossingen waren. Er is aangegeven dat er geen redenen zijn om de wettelijke regeling niet na te komen. Pas als lozen op het gemeentelijke riool geen optie is, kunnen andere alternatieven uitkomst bieden. Maar het uitgangspunt is het staken van het lozen op oppervlaktewater.

Is lozing via een IBA een alternatief?

Niet als de gemeente het riool als mogelijkheid voor lozen van afvalwater geeft.

Is de problematiek rond het aansluiten van woonboten door AGV ook besproken met de Unie van Waterschappen? Waarom wordt deze vraag nu bij de bewoners neergelegd?

Zoals hiervoor al aangegeven heeft navraag uitgewezen dat de wettelijke regeling van kracht zou blijven.

Is het mogelijk principieel bezwaar aan te tekenen, ook als er wel aan de eisen wordt voldaan?

Dit ligt juridisch ingewikkeld. Er is immers geen 'belang' wanneer men aangesloten is op het riool. Wellicht is het wel mogelijk om te procederen, maar dan met kennisgeving vooraf aan AGV of RWS en aansluitend de rechtbank. Er kan tegen die tijd echter al door anderen bezwaar en beroep aangetekend zijn; als dit door een rechtbank behandeld is, zal de rechtbank naar verwachting niet meewerken aan een 'proefproces'.

Hoe zit het met illegale woonboten?

Illegale woonboten vallen ook onder het *Besluit lozing afvalwater huishoudens* en mogen evenmin lozen op oppervlaktewater.

In Friesland heeft een doelmatigheidstoets de gemeente doen beslissen woonboten niet aan te (laten) sluiten op de riolering. Klopt dit?

Er wordt hier bedoeld op een oud besluit dat in Groningen is genomen en inmiddels is teruggedraaid. Een artikel op de site van het projectbureau getiteld "Het hoge noorden: over leven met water" gaat hier nader op in.

In een, nog goed te keuren, plan van de gemeente is een ontwerp gemaakt voor een onderwater parkeergarage. Als deze plannen worden goedgekeurd zal mijn woonboot verwijderd moeten worden. Verandert dit iets aan de aansluitermijn voor mijn woonboot?

In principe is de datum die wordt vastgesteld door de Afdeling Handhaving van Waternet bindend voor het staken van lozen op oppervlaktewater.

Bij opheffing van een legale ligplaats moet de gemeente een vervangende ligplaats aanbieden (of een andere vorm van compensatie) waar ook voorzieningen voor aansluitmogelijkheid bestaan. Bij tijdelijk verplaatsen van de woonboot kunt u zich schriftelijk tot de oppervlaktewaterbeheerder (AGV) richten voor een tijdelijke ontheffing voor de duur van de periode tot de terugplaatsing op de oude locatie.

4. Uit te voeren werkzaamheden

De werkzaamheden zijn te onderscheiden in:

A. uit te voeren door de lozer:

- aan boord: leidingen centraliseren
- plaatsen pomp en maken wanddoorvoer
- aanbrengen verbindingsslang tussen pomp en walaansluiting

B. uit te voeren door de gemeente:

- aanleg riolering tot aan de wal;
- realisatie individueel aansluitpunt in de kademuur per woonark

In Amsterdam is besloten dat de aanleg van de riolering wordt gerealiseerd in combinatie met andere werkzaamheden van het stadsdeel in het betreffende gebied. Dit betekent dat het mogelijk is dat woonboten in de buurt nog niet zijn benaderd door Projectbureau Schoonschip. Waternet heeft, in opdracht van de gemeente, een aansluitpunt (63 mm, uitwendig) gemaakt waarop u kunt aansluiten op de riolering. Elk aansluitpunt is voorzien van een afsluitkraan en een terugslagklep.

Tot welk punt ben ik als bewoner verantwoordelijk voor eventuele calamiteiten?

Vanaf het aansluitpunt tot en met de boordinstallatie op uw schip bent u als bewoner verantwoordelijk. De riolering tot en met de aansluitpunten in de kademuur en het onderhoud daarvan vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. Hier geldt dat storingen gemeld dienen te worden aan

Waternet, Afdeling Onderhoud, telefoonnummer 0900 – 9493

Indien de verstopping echter ontstaan is door slecht beheer, worden de kosten doorberekend aan de bewoner. Hierin is geen verschil met de woonhuisbewoner.

Wordt er in de berekening van 40 meter vanaf een aansluitpunt ook gekeken naar het hoogteverschil dat moet worden overbrugd?

Nee. In het *Besluit lozing afvalwater huishoudens* staat beschreven hoe de afstand tot het riool gemeten dient te worden.

Is het ook mogelijk twee aansluitpunten te hebben voor een woonboot?

In principe legt de rioolbeheer één aansluitpunt aan voor elke lozer. Het is uiteraard wel mogelijk om vanuit het schip twee afvoerslangen te hebben die vervolgens met elkaar verbonden worden om daarna aangesloten te worden op het riool.

5. Pompinstallatie

Omdat de gemeente gebruik maakt van een vrij vervalleiding wordt uitgegaan van een pomp met een vrije doorlaat. Een versnijdende pomp is in de regel niet nodig. In het Programma van Eisen staan de eisen vermeld, waaraan de boordvoorziening (pomp, wanddoorvoer, verbindingsslant etc.) tot aan de aansluiting op het riool moet voldoen.

Wat zijn de kosten voor een pomp?

Een gemiddelde boordvoorziening inclusief installatiekosten kost € 4.000,- tot € 6.000,-. De goedkoopste installatie die het Projectbureau op dit moment kent bedraagt € 3.000,- voor een ark. Door samenwerking met bureaus en/of door een deel van de installatie zelf uit te voeren, kan op deze kosten bespaard worden.

Waarom stelt het Projectbureau eisen aan het vermogen van de pomp? Een kleine pomp die het afvalwater naar buiten kan pompen op een vrij verval riool is toch ook voldoende?

In het Programma van Eisen is aangegeven aan welke eisen de pomp moet voldoen wil men in aanmerking komen voor subsidie. Bij het vaststellen van deze eisen is rekening gehouden met het te overwinnen hoogteverschil en de gemiddelde afstand die overbrugd moet worden.

Wat moet ik doen als mijn schip geen kruipruimte heeft en er geen plaats is voor een grote pomp?

Een schouw aan boord van het schip zal moeten uitwijzen wat de beste oplossing is. Als blijkt dat er grote aanpassingen gemaakt moeten worden die extreem hoge kosten met zich meebrengen, adviseert het Projectbureau de bewoners de oppervlaktewaterbeheerder (AGV) aan te schrijven met een verzoek tot (gedeeltelijke) ontheffing. Er bestaat geen beleid voor dit soort ontheffingen, ieder geval zal afzonderlijk worden beoordeeld. Een eventuele ontheffing is altijd gebonden aan een vastgestelde termijn.

6. Schouw aan boord

Het project biedt de mogelijkheid een (door het project betaalde) individuele schouw aan boord te laten uitvoeren. Naar aanleiding van dit bezoek wordt een schouwrapport opgesteld waarmee de bewoners zelf aan de slag kunnen of opdracht kunnen geven aan een installateur. Het schouwrapport geeft inzicht in de individuele situatie van iedere woonboot en laat zien hoe de vuilwaterpunten gecentraliseerd kunnen worden en wat een goede locatie voor de pomp is. Ook maakt het schouwrapport eventuele knelpunten inzichtelijk.

Voor de aanleg van de installatie hoeft u geen gebruik te maken van het bedrijf dat de schouw aan boord van uw woonboot heeft uitgevoerd. U bent vrij zelf een bedrijf te kiezen.

De schouw is niet verplicht. Het Projectbureau vraagt bewoners, ten behoeve van het aanbieden van de schouw, naam en telefoonnummer aan te leveren bij het Projectbureau voor zover dit niet bekend is.

7. Subsidie

Zowel RWS als AGV hebben besloten subsidie te verstrekken voor een deel van de kosten. Dit besluit houdt mede verband met het feit dat de kosten voor de aansluiting bij een woonboot door de specifieke situatie in het algemeen hoger zijn dan de kosten voor een gemiddelde huisaansluiting op de vaste wal. Door de subsidieregeling worden woonbootbewoners tegemoet gekomen in deze hogere kosten. De subsidieregeling van AGV kent een maximum subsidiebedrag van € 1.250 per woonboot. De subsidiabele kosten worden in de regeling duidelijk aangegeven.

Hoe zijn de kosten die voor een woonbootbewoner gemaakt moeten worden vergeleken met de kosten voor huizenbezitters?

Er is bij de berekening voor het maximale subsidiebedrag uitgegaan van landelijke gemiddelden. Dit betekent dat er ook individuele gevallen kunnen bestaan waar het verschil tussen deze waarden hoger is.

In het verleden is vastgesteld dat de kosten voor rioleringsvoorzieningen niet hoger dan zeventuizend gulden mogen zijn. Komen de kosten voor een pomp daar niet ver bovenuit?

Als het bedrag destijds in guldens is vastgesteld, zou – na aanpassing van de index met waardevermindering van de euro over de laatste 8 jaar – dit vandaag de dag rond zeventuizend euro bedragen. Bovendien zal deze billijkheidsgrens uiteindelijk steeds door een rechter getoetst moeten zijn. De huidige subsidieregeling is door de overheid vastgesteld op basis van de in paragraaf 7 genoemde afwegingen. Eventuele bezwaarschriften naar aanleiding van mogelijk hogere kosten voor de woonbootbewoner dienen uiteindelijk ook gerechtelijk getoetst te worden.

Kent de subsidieregeling een einddatum?

Ja, de subsidieregeling van AGV loopt tot en met 2017.

8. Handhaving

Zowel RWS als AGV zijn gehouden tot bestuursrechtelijke handhaving van de bepalingen uit het *Besluit lozing afvalwater huishoudens*. Voor het projectgebied Centrum I betekent dit dat na het verlopen van de 12 maanden termijn, die in de tweede voorlichtingsbijeenkomst wordt vastgesteld, Waternet als uitvoerder van het bevoegd gezag (AGV) zal handhaven. In de praktijk betekent dit dat er eerst een dwangsom wordt opgelegd van € 15.000,- verdeeld over 5 termijnen, die eventueel gevolgd wordt door een gerechtelijke procedure.

Lopen er op dit moment procedures?

Nee. In een aantal gebieden in Amsterdam en omstreken loopt de ontheffing van het Besluit af op 1 september dan wel 1 oktober 2009. Het Projectbureau verwacht eind 2009 de eerste resultaten te kunnen presenteren.

Hoe wordt er gehandhaafd?

Wanneer een bewoner subsidie heeft aangevraagd middels het aanvraagformulier geeft hij toestemming aan de afdeling Handhaving dit aan boord te komen controleren. Met behulp van meetapparatuur kan worden nagegaan of er geloosd wordt op het oppervlaktewater. Handhavers mogen (bij vermoeden van strafbaar feit) in overleg met het Openbaar Ministerie binnenkomen met bevel tot binnentreding. In het algemeen wordt er echter van uitgegaan dat – wanneer men zichtbaar niet aangesloten is op het riool, maar wel op de waterleiding – er nog steeds op oppervlaktewater wordt geloosd.

9. Tot slot

Met dank aan de aanwezigen en de afspraak dat de bewoners een verslag van de bijeenkomst toegestuurd krijgen, sluit Henny van Gellekom de bijeenkomst af.